

Iiris Kurtti

Riitta Matilainen, sä työskentelet Ehyt Ry:llä rahapelihaittayksikön päällikkönä ja seuraat paljon suomalaista rahapelipolitiikkaa ja rahapelitutkimusta. Kuinka yleistä rahapelaaminen on tällä hetkellä nuorten aikuisten ja alaikäisten keskuudessa?

Riitta Matilainen

Nuoret aikuiset, eli tarkoitan tässä nyt 18–29-vuotiaita, niin heillä rahapelaaminen on suhtkoht yleistä. THL:n vuoden 2023 väestötutkimuksen mukaan heistä noin 63 prosenttia on pelannut viimeisen kahdentoista kuukauden aikana rahapelejä. Itse asiassa vanhemmat ikäluokat ovat pelanneet vielä enemmän, mutta tota kyllä se näillä nuorilla aikuisillakin hyvin yleistä on. Ja sitten jos mennään ihan alaikäisiin elikkä todellakin alle 18 vuotiaisiin, joiden ei siis pitäisi rahapelata ollenkaan, kuten koska kuten me kaikki varmastikin tiedetään, niin rahapelaamisen ikäraja Suomessa on tosiaan se 18 vuotta. Niin heillä sitten tää tilanne näyttää aika paljon hurjemmalta ja vielä niinku kurjemmalta. Elikkä 2011 meille suomeen tuli kaikkeen rahapelaamiseen, myös rahapeliautomaatteihin, 18 vuoden ikäraja ja siitä lähtien lähti kivasti se alenemaan se rahapelaajien määrä, mutta nyt valitettavasti meillä näyttää siltä sekä tässä THL:N kyselyssä että viime vuonna THL:N kouluterveyskyselyssä, että se on lähtenyt sitten taas nousuun tämä alaikäisten rahapelaajien määrä. Vuonna 2025 kouluterveyskyselyn mukaan joka viikko pelasi joka kymmenes perusopetuksen kahdeksannen ja 9-luokan oppilaista. Ja lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten pojista 10–11 prosenttia. Ja korostan tässä sitä, että tytöillä ja pojilla tää rahapelikäyttäytyminen eroaa tosi paljon. Elikkä kyllä niinku ennen kaikkea kun puhutaan tästä nuorten aikuisten ja alaikäisten rahapelaamisesta niin puhutaan alaikäisten poikien ja nuorten miesten rahapelaamisesta.

Iiris Kurtti

Millä tavoin nuoret ovat erityisen alttiita rahapeliongelmille verrattuna muihin ikäryhmiin?

Riitta Matilainen

Tää on ihan tällaista kehityspsykologiaa tai oikeastaan niin kuin aivotiedettä, neurologiaa. Eli me tiedetään tutkimusten perusteella, että nuorilla ihmisillä ei ole vielä kehittynyt aivojen etulohko, joka säätelee impulsiivisuutta ja kaikenlaista toimintaa. Eli se kehittyy noin kaksikymmentäviisivuotiaaksi asti. Eli tässä on tavallaan niin kuin nuorten ihmisten aivot eivät ole sillä tavalla vielä kypsiä, kun sitten vähän aikuisempien. Ja me tiedetään tutkimusten valossa myös niinku se, että mitä aikaisemmin nuori aloittaa rahapelaamisen tai altistuu vaikka rahapelimainonnalle, sitä suuremmassa riskissä hän on kokemaan erilaisia rahapelihaittoja. Ja kyllähän se niinku tää nuorten tällainen se mistä mä olen tällä hetkellä tosi huolissani ja mistä meille tulee paljon

signaaleja esimerkiksi tuolta vaikkapa varuskunnista on siis se, että nuoret kun he täyttää 18 niin he sitten pääsevät ottamaan myös näitä pikavippejä, ja sitten siitä voi aika nopeastikin sitten kertyä, varsinkin tästä nettirahapelaamisesta, niin aikamoista velkaantumista. Ja kyllä sitten tällainen erittäin nuorena hommattu velkataakka, niin kyllä se kaikin tavoin sitten haittaa semmoista nuorten oman elämän itsenäistymistä ja siirtymistä aikuisuuteen ja muuta, että kyllä tämä on aikamoinen tämä vyyhti tällä hetkellä tämän asian parissa.

Iiris Kurtti

Rahapelaaminen on siirtynyt yhä enemmän verkkoon ja on nyt helpommin saatavilla kuin ennen. Mitä riskejä rahapelaamisen digitalisoitumiseen nimenomaan liittyy?

Riitta Matilainen

Juuri on kyse siitä, että se todellakin on nyt 24/7 saatavilla ihan kaikille omassa puhelimessa. Eli ennen vanhaan kuitenkin jos haluaisit rahapelata ennen nettiä siis niin täytyy lähteä johonkin paikkaan, vaikka sitten sinne rahapeliautomaatille, kaupan eteiseen tai johonkin, mutta nyt sitä voi tehdä tosiaan ihan mistä tahansa ihan milloin haluaa. Ja kyllä me niinku tutkimuksen valossa myös tiedetään, että juuri nää netissä pelattavat rahapelit, esimerkiksi netissä pelattavat rahapeliautomaatit ja myös urheiluviedonlyönti, että ne on niitä kaikkein riskialtimpia pelejä. Siellä niinku pystytään siellä tai siellä verkossa siellä pystyy niinku häviämään todella nopeasti todella huomattavia summia ihan eri tavalla kuin ennen vanhaan pystyi pystyi niinku häviämään. Eli se niinku tavallaan se rahapelaamisen vauhti on kiihtynyt, yksittäisen panoksen suuruus voi olla niinku siis aivan posketon ja siellä pystyy siis oikeasti niinku muutamassa minuutissa häviämään tuhansia euroja, johon nyt kenelläkään niin kun normaalilla nuorella ihmisellä ei todellakaan mitenkään voi olla varaa.

Iiris Kurtti

Vuonna 2027 Veikkauksen rahapelimonopoli päättyy Suomessa. Miten tämä lakiuudistus voi vaikuttaa nuorten rahapelaamiseen ja rahapeliongelmiin?

Riitta Matilainen

Se tulee varmasti vaikuttamaan sillä tavalla, että valitettavasti nämä rahapelihaitat tulee lisääntymään. Elikä tämä on hyvin liberaali laki esimerkiksi rahapelimarkkinoinnin kannalta. Meillä tulee ensimmäinen 1.7.2027 kun tää laki astuu voimaan, niin koko Suomi tulee peittymään rahapelimarkkintiin. Radio, televisio, lehdet, ulkomarkkinointi, myös urheilu, urheilusponsorointi ja me tiedetään se, että mitä enemmän rahapelimainontaa, sitä enemmän ihmiset alkaa pelaa. Mitä enemmän he alkaa pelaa, niin sitä enemmän he kokee haittoja. Ja erityisesti nuorten kannalta, tai erityisesti nuoret on myös niin kun aika haavoittuvaisia tälle mainonnalle, että me tiedetään myös, että mainonta vaikuttaa heihin voimakkaammin kuin ehkä sitten

vanhempiin sukupolviin. Ja kyllä ja se mikä tästä myös tekee tästä meidän uudesta rahapelilaista aikamoisen nuorten aikuisten kannalta on se, että siinä laissa ei itsessään ole mitään sellaisia rakenteellisia suojaavia tekijöitä, jotka suojaaisi vaikka 18-24-vuotiaita. Eli siellä ei ole esimerkiksi heille niinku mitään erityisiä markkinointirajoituksia. Siellä ei ole heille mitään niin kuin pakollista panosrajaa tai tappiorajaa tai tämän tyyppisiä elementtejä, joita sitten muissa maissa, joissa on jo aikaisemmin siirrytty tähän lisenssijärjestelmään, on jo otettu käyttöön. Mä oon kyllä aika kauhuissani odotan, mitä tässä tilanteessa, jossa me jo nyt tiedetään, että erityisesti nuorten miesten rahapelaaminen on lähtemässä käsistä, niin mitä sitten tulee tapahtumaan silloin ensi heinäkuussa.

Iiris Kurtti

Jos sä mietit tämmöistä... rahapelaamisen tulevaisuutta, niin tulisiko sun mielestä rahapeliin suosiosta olla vielä enemmän huolissaan kuin nyt ollaan?

Riitta Matilainen

Aivan ehdottomasti tulisi olla. Meille tulee, kuten mä tässä jo aikaisemmin sanoin, meille tulee niitä signaaleja erityisesti siitä nuorten kundien rahapelaamisesta, varuskunnista, kouluista, ihan joka paikasta. Kollega oli viime viikolla terveydenhoitajapäivillä töissä ja siellä terveydenhoitajat kertoivat juuri siitä, että he niinku koulussa ja myös työterveyshuollossa törmäävät tähän, että nuoret kundit tulevat kertomaan, että heillä on rahapelaamisen kanssa ongelmia, että musta niinku todella tuntuu siltä, että nää nuoret miehet niinku uhrataan tälle rahapeliteollisuuden alttarille nytten sitten. Ja tähän liittyy myös sitten se, että että meiltä rahapelihaittatyötä tekemiltä järjestöiltä ollaan nyt sitten viemässä toimintaedellytykset, että esimerkiksi meillä täällä ehkäisevä päihdetyö ehyt Ry:ssä on tällä hetkellä käynnissä muutosneuvottelut ja on todennäköistä, että meidän rahapelihaittatyön toiminta loppuu ja me ollaan just niitä ketkä on sitten koulutettu noita hyvinvointialueitten ammattilaisia ottamaan tää rahapelaaminen puheeksi ohjaamaan näitä ihmisiä, jotka kokee rahapelihaittoja ja myös heidän läheisiä sitten niitten palveluiden ääreen että. Tuntuu, että tässä ei ole ihan oikeasti tajuttu, että millainen pandoran lipas tässä nyt sitten ollaan avaamassa.

Iiris Kurtti

No miten tämmöistä rahapeliongelmiin lisääntymistä voitaisiin tulevaisuudessa ehkäistä?

Riitta Matilainen

Sitä pitäisi ihan ehdottomasti ehkäistä semmoisilla rakenteellisilla ratkaisuilla. Elikkä esimerkiksi tässä laissa nyt lähdetään siitä, että jokainen pitää huolen itsestään ja jokainen voi sitten itse laittaa siellä monilla kymmenillä eli rahapeliyhtiöiden sivuilla

itse sellaiset kaikennäköiset suojausmekanismit itselleen. Mutta me tarvitaan keskitetty tällainen panosraja tai tappiorajarekisteri. Se tarkoittaa sitä, että me kun meillä tulee lisenssijärjestelmään nyt sitten tulee luultavasti noin ainakin yli 70 eri yhtiötä, niin sitten heillä olisi tällainen yhteinen keskitetty panos tai tappioraja. Sanotaan vaikka heidän nyt hatusta vaikka 2000 euroa kuussa. Eli yksinkertaistettuna se tarkoittaa sitä, että kun niitä pelaa, niin kukaan ei voi sitten pelata enempää kuin sen 2000 yhteensä niillä kaikilla yhtiöillä. Sitten me tarvitaan just näitä, mistä tuossa aikaisemmin puhuin. Eli me tarvitaan nuorille aikuisille 18-24 vuotiaille tällaisia markkinointisuojausmekanismeja eli heitä pitää niinku suojella tietyn tyyppiseltä markkinoinnilta ja me tarvitaan sitten myös tähän koko rahapelijärjestelmään sellaisia estoja, että se rahapelijärjestelmän ulkopuolisten yhtiöiden rahapelaaminen tehdään mahdollisimman vaikeaksi. Eli me tarvitaan että että vaikka niinku maksupalvelun tarjoajat eivät saa välittää rahoja tai maksuja tuonne tämän raha meidän tulevan lisenssijärjestelmän ulkopuolisille yhtiöille. Tällaisia rakenteellisia ratkaisuja, jotka vaikuttaisi koko väestöön, että ei jätettäisi sitä taakkaa sen yksilön vastuulle. Jos hän jo kokee rahapelihaittoja saatikaan ongelmaa tai riippuvuutta, niin hän ei ole enää kykenevä hallitsemaan sitä omaa rahapelaamistaan.

Puhuja 3

Tämä on Radio Moreeni.